

„PLYTVANIE POTRAVINAMI“

osobný prieskum žiakov základných škôl zapojených do II. ročníka týždňa HOVORME O JEDLE

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora v spolupráci s Centrom rozvoja znalostí o potravinách n.o. pripravila pre žiakov základných škôl na Slovensku II. ročník súťaže „Hovorme o jedle“. Súťaž sa konala v termíne od 13. do 17. októbra 2014. Do súťaže sa zaregistrovalo 247 škôl. 43 základných škôl sa zároveň zapojilo do prieskumu PLYTVANIE POTRAVINAMI.

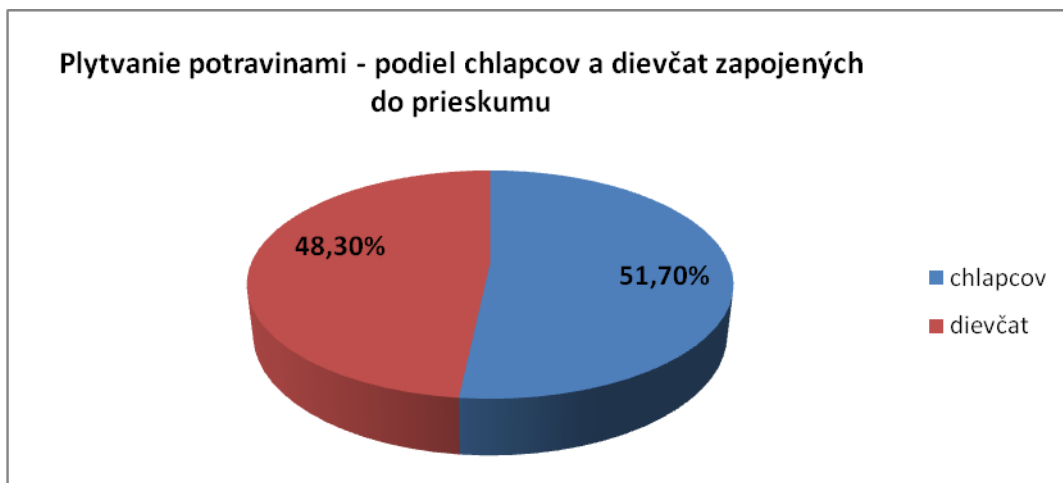
Cieľom súťaže je vyvolávať a podporovať spoluprácu a aktívnu účasť školy pri vzdelávaní detí a mládeže o potravinách a dobrých stravovacích návykoch ako súčasť zdravého životného štýlu, o úlohe potravín pri ochrane zdravia a ich význame pre tvorbu a ochranu životného prostredia, regionálny rozvoj a zamestnanosť.

Pri vzdelávaní detí a mládeže o potravinách je nevyhnutné upozorňovať na problematiku plytvania potravinami, ktorými sa plytvá v každej fáze potravinového reťazca od poľnohospodárskej prvovýroby, cez spracovanie až po spotrebu potravín v domácnostiach. Znižovanie produkcie odpadu si vyžaduje zmeny aj v správaní spotrebiteľov, so vzdelávaním je potrebné začať už u detí, preto bol v roku 2014 pre žiakov základných škôl zaregistrovaných do súťaže pripravený aj prieskum plytvania potravinami.

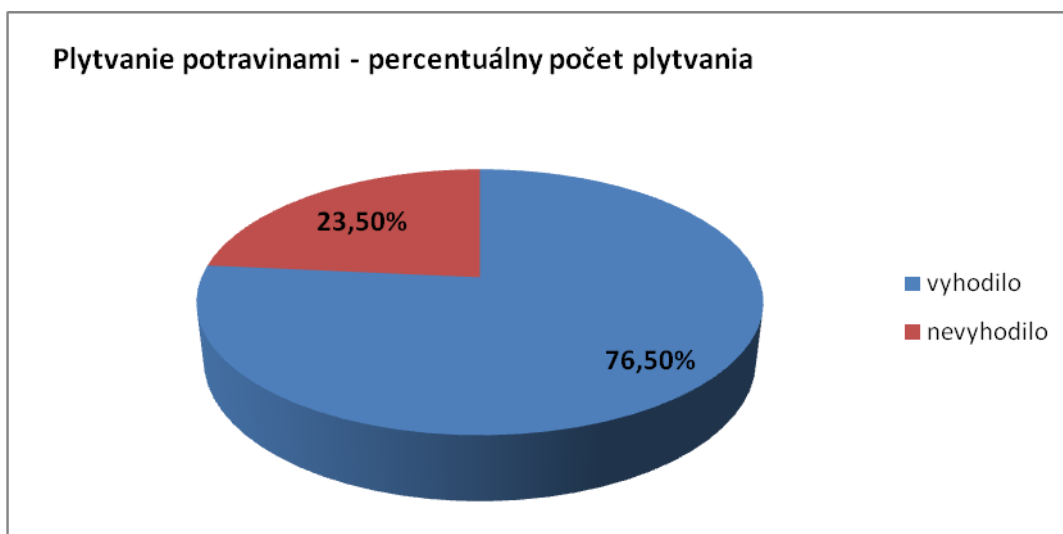
Cieľom prieskumu bolo získať informácie o plytvaní potravinami u žiakov 1. a 2. stupňa základných škôl počas ich pobytu v školskom prostredí v priebehu jedného týždňa a navrhnúť riešenia na zníženie množstva vyhodnených potravín v škole. Zúčastnené triedne kolektívy si mohli vybrať v ktorom z dvoch možných termínov prieskum vykonať. Vybrať si mohli buď termín od 20. 10. 2014 do 24. 10. 2014 alebo termín od 27. 10. 2014 do 31. 10. 2014.

Pre žiakov základných škôl boli pripravené osobné záznamníky plytvania potravinami, v ktorých žiaci zaznamenávali, koľkokrát v sledovanom týždni vyhodili ovocie, zeleninu, chlieb a pečivo, mlieko a mliečne výrobky, výrobky z mäsa, hydiny a rýb, varené jedlo – polievku, hlavné jedlo a iné potraviny. Do osobných záznamníkov plytvania potravinami zapisovali žiaci aj druh najčastejšie vyhadzovaného jedla, ako aj to, ako často nedojedli polievku a desiatu.

Záznamníky plytvania potravinami vyplnilo a v termíne do 7.12.2014 zaslalo **1 253 žiakov** z **93 žiackych kolektívov** (z toho 648 chlapcov a 605 dievčat) zo 42 základných škôl.

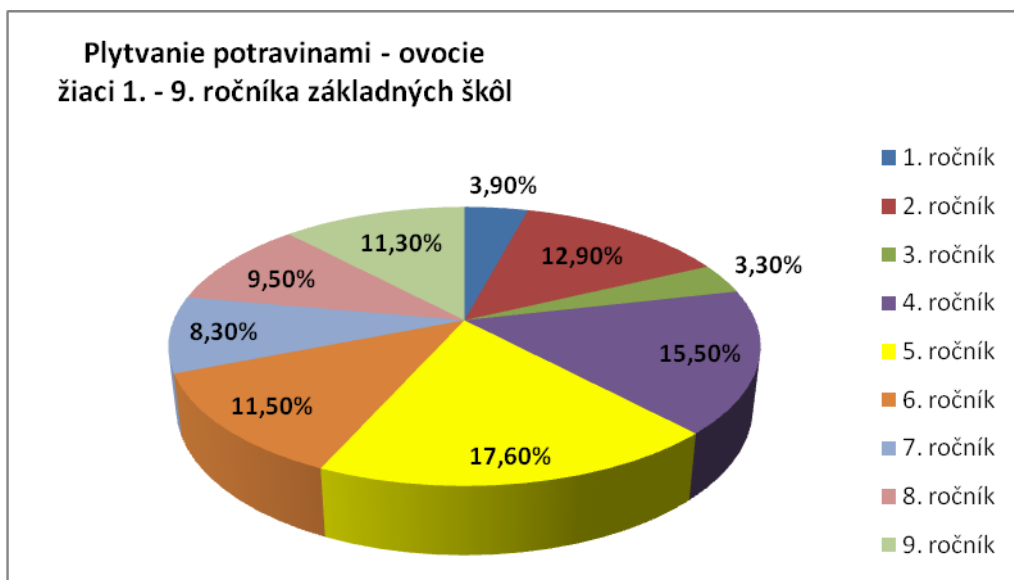
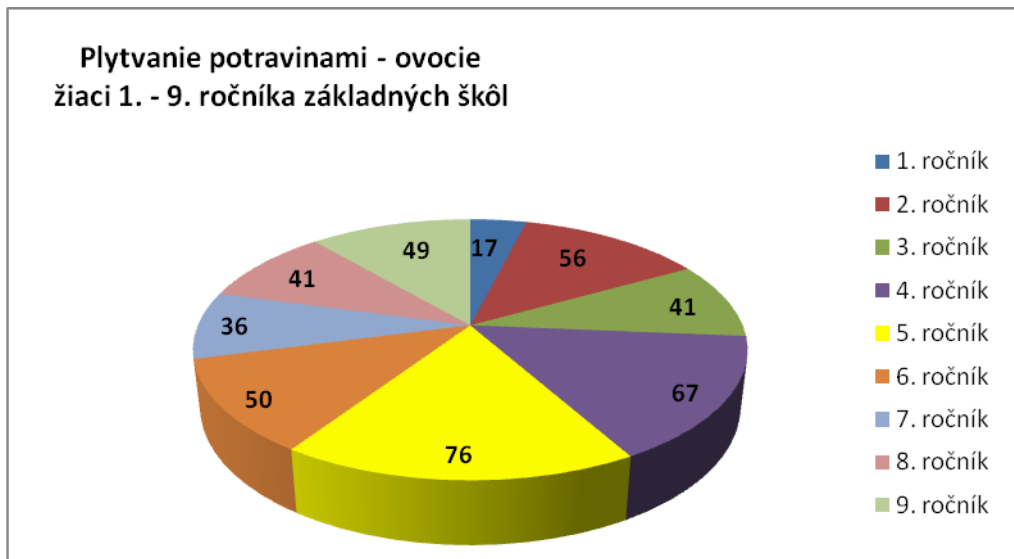

Počas týždňa, v ktorom žiaci záznamník plytvania potravinami vyplňovali, nevyhodilo žiadne jedlo **294** žiakov (z toho 178 chlapcov a 116 dievčat). Aspoň 1-krát v týždni vyhodilo nejakú potravinu až **959** detí 1. - 9. ročníka základných škôl.

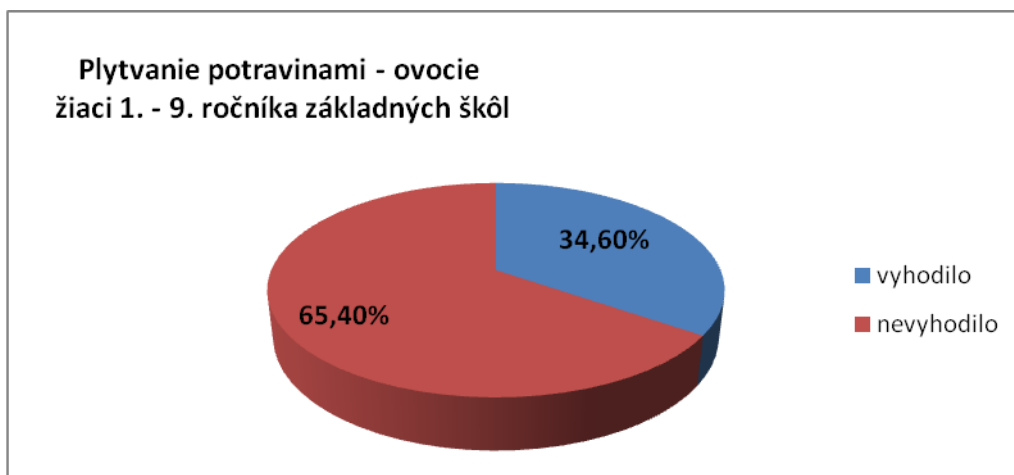

Plytvanie potravinami - ovocie

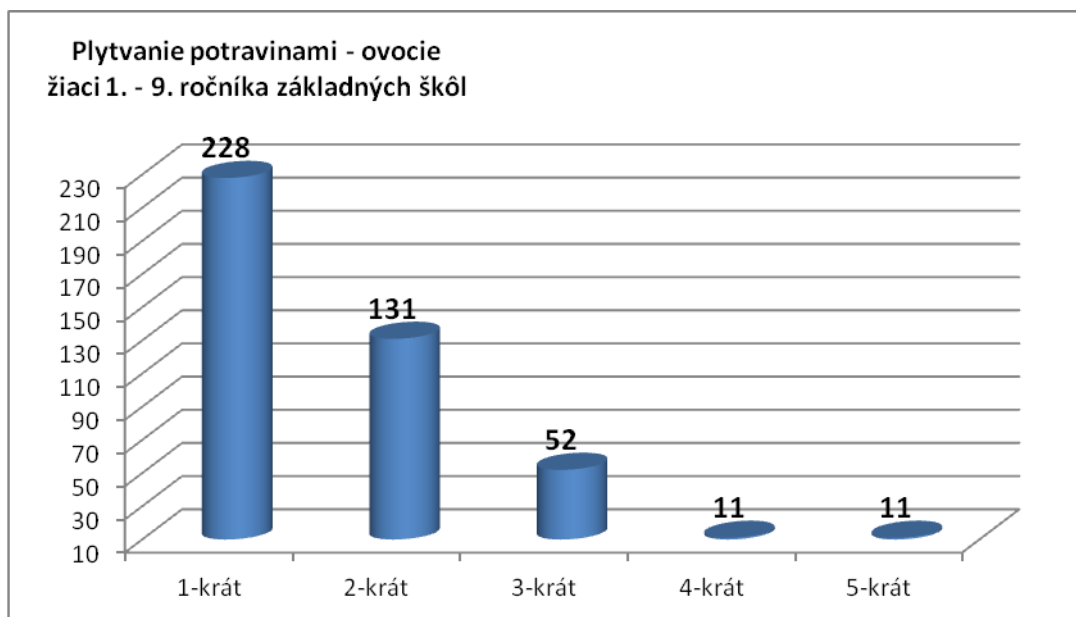
V sledovanom týždni vyhodilo ovocie celkovo 433 žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl. Najviac ovocím plytvali žiaci 5. ročníka.

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni ovocie 433 žiakov, čo predstavuje 34,60% žiakov.

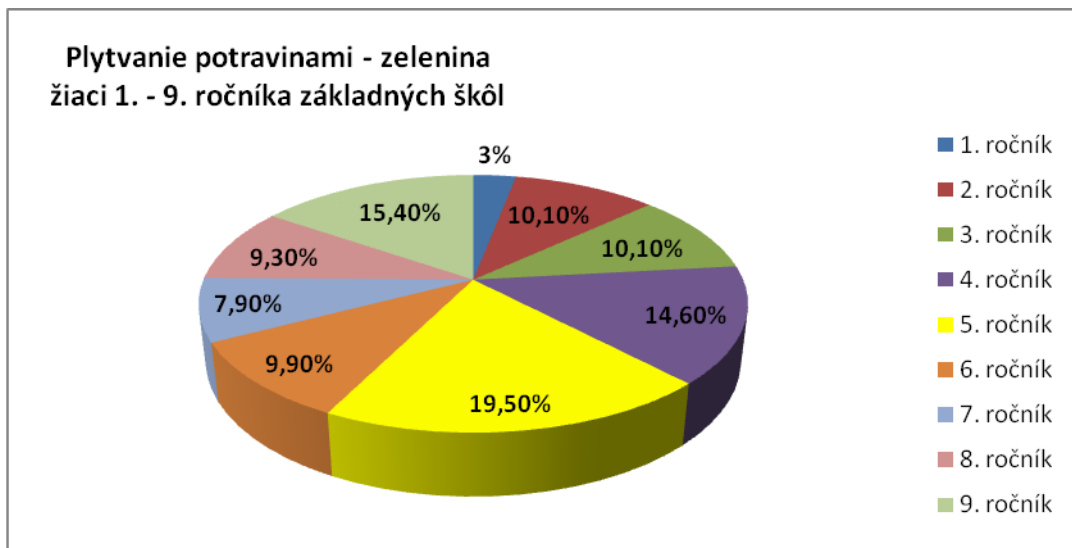
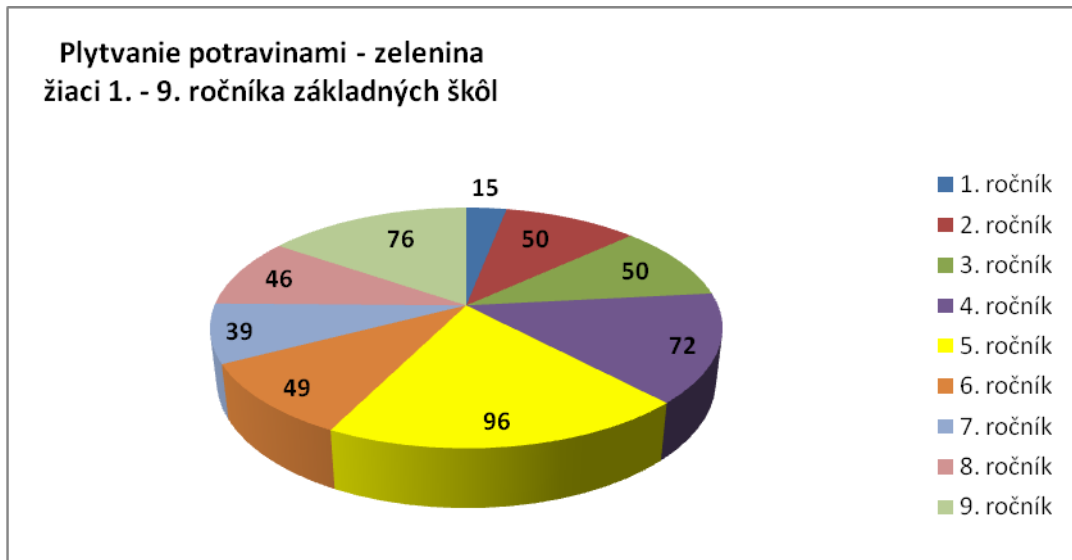

Počet žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili ovocie.

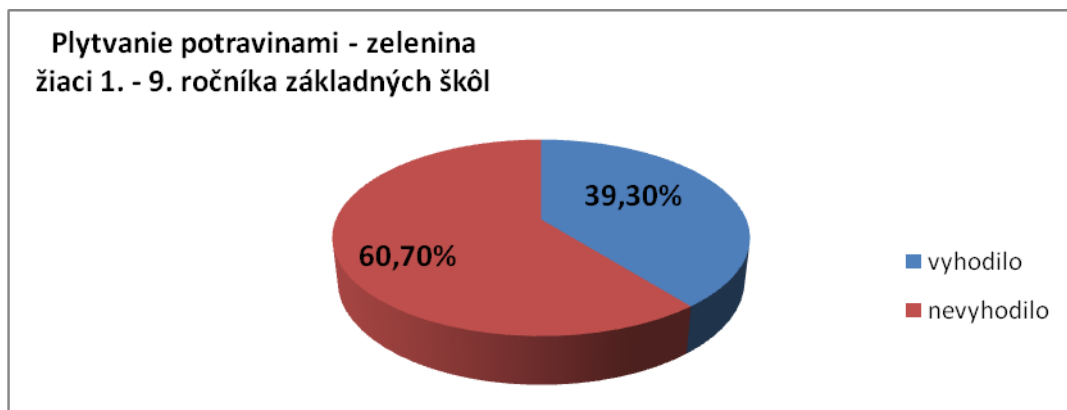

Plytvanie potravinami - zelenina

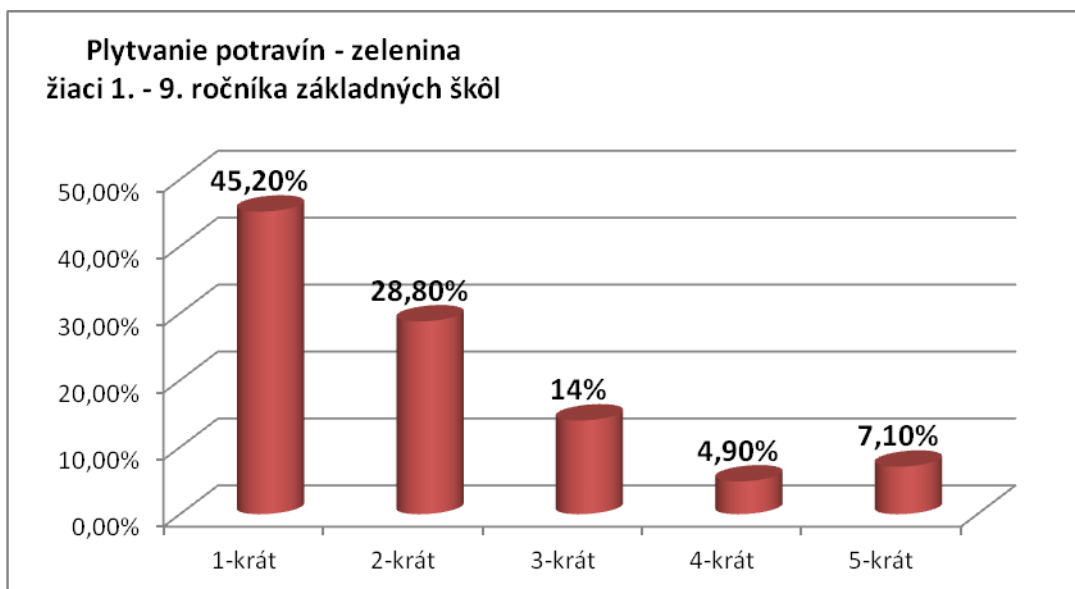
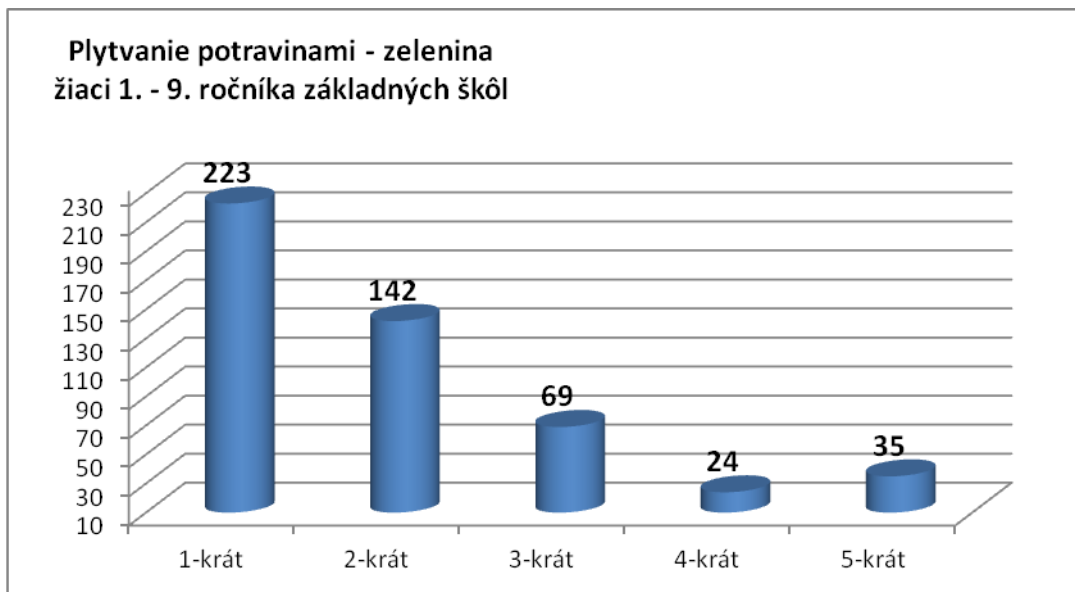
V sledovanom týždni vyhodilo zeleninu celkovo **493** žiakov 1. - 9. ročníka. Najviac zeleninou opäť plytvali žiaci 5. ročníka.

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni zeleninu 493 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje 39,30%.

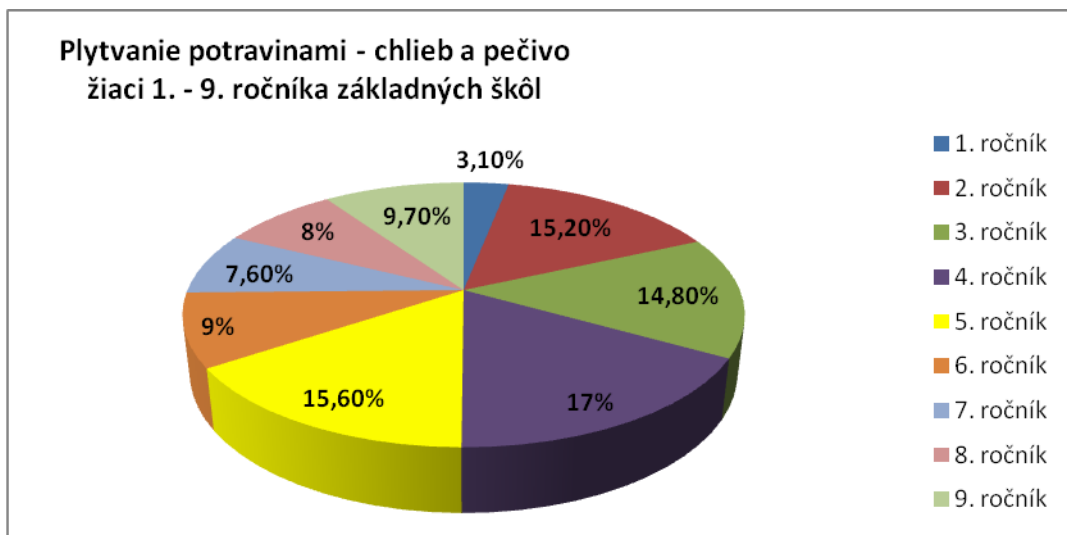
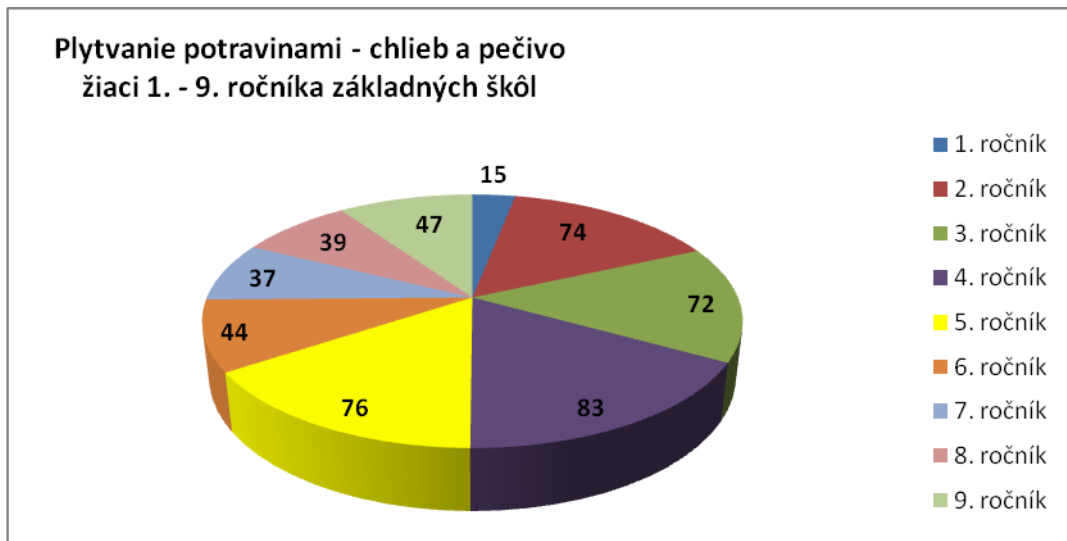

Počet žiakov 1. - 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili zeleninu.

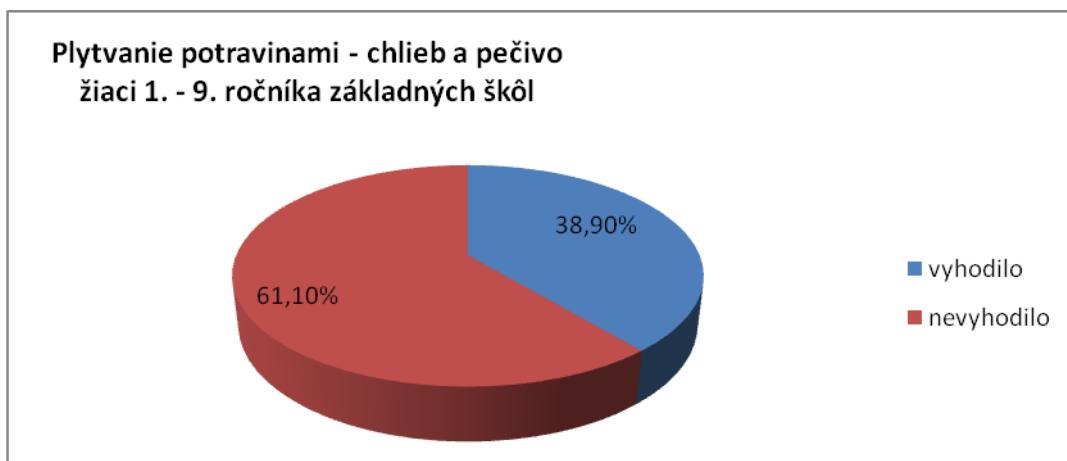

Plytvanie potravinami - chlieb a pečivo

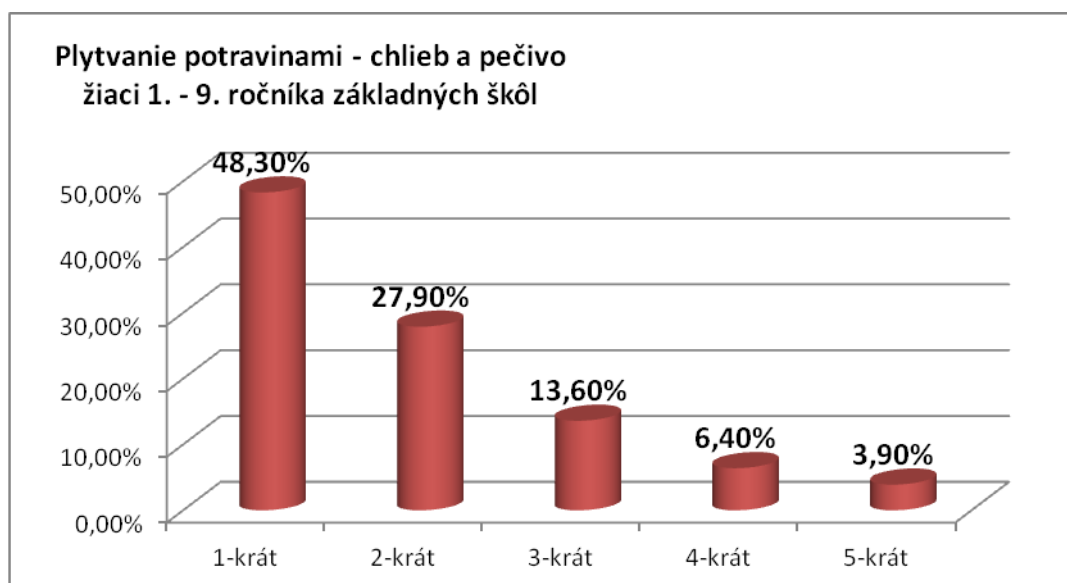
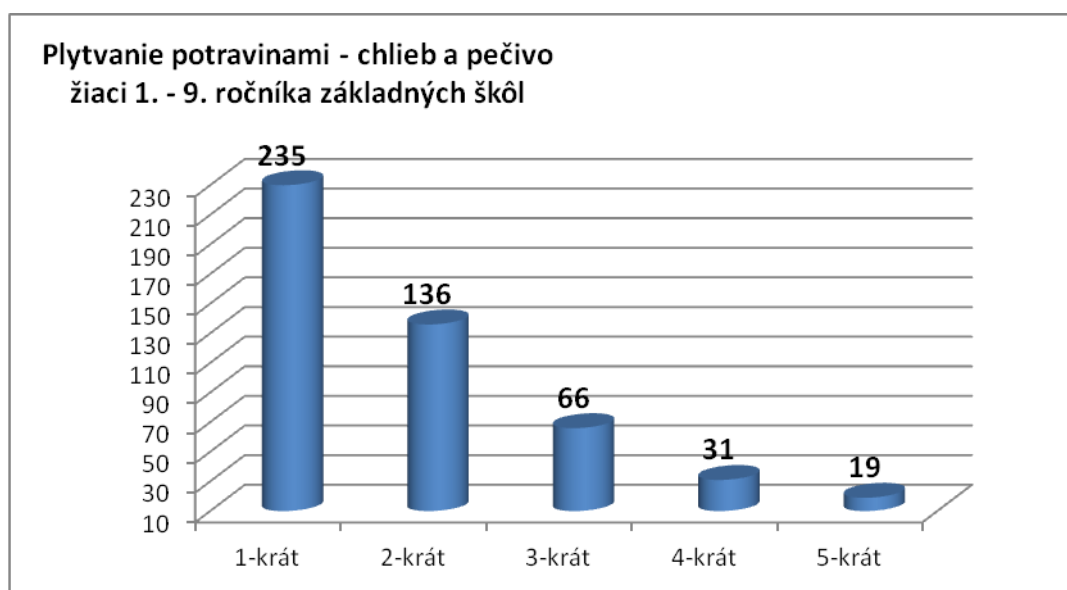
V sledovanom týždni vyhodilo chlieb a pečivo celkovo **487** žiakov 1. - 9. ročníka. Najviac pečivom plytvali žiaci 4. ročníka.

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni chlieb a pečivo 487 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje plytvanie 38,90%.

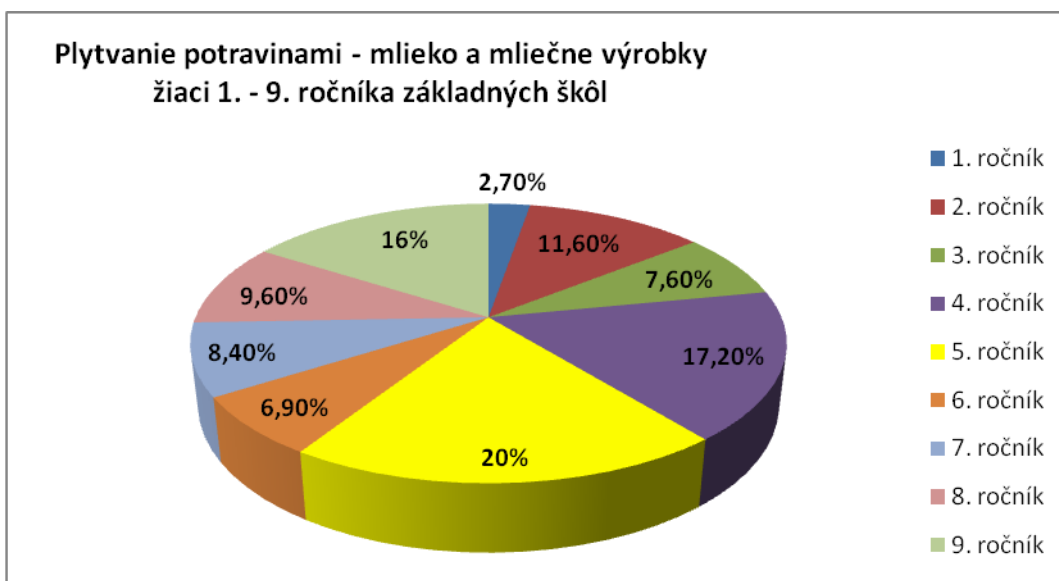
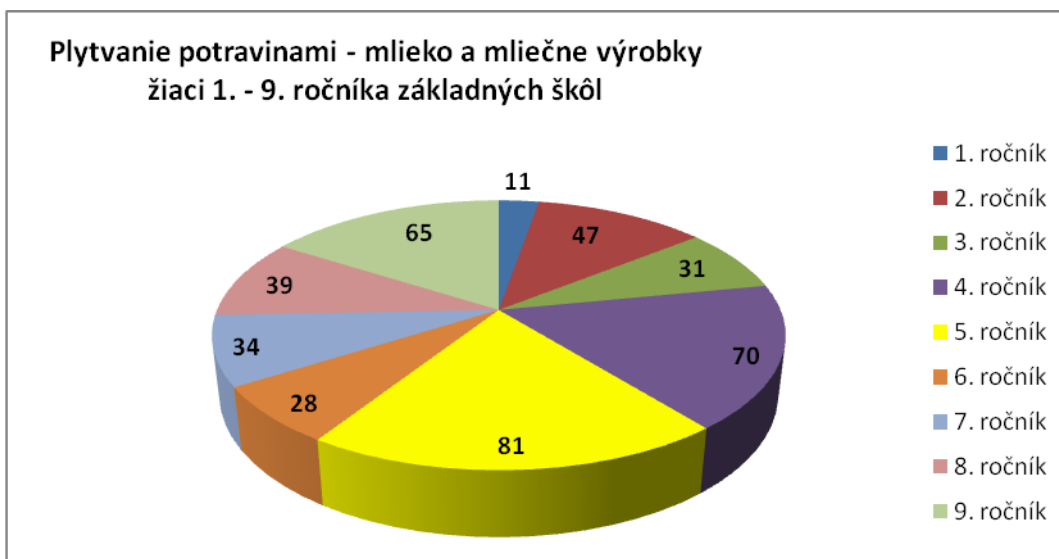

Počet žiakov 1. – 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili chlieb a pečivo.

Plytvanie potravinami - mlieko a mliečne výrobky

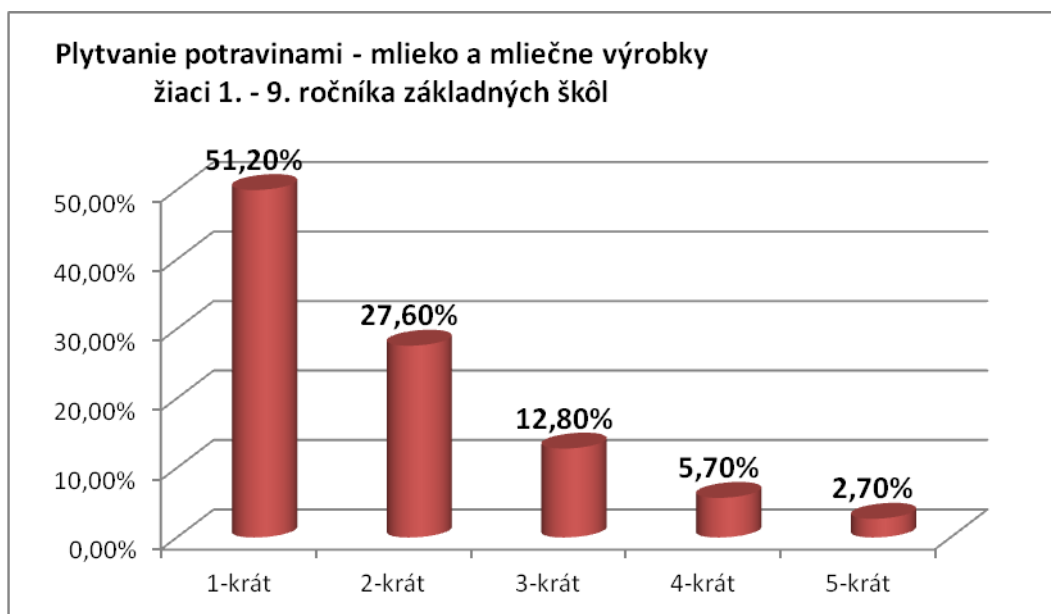
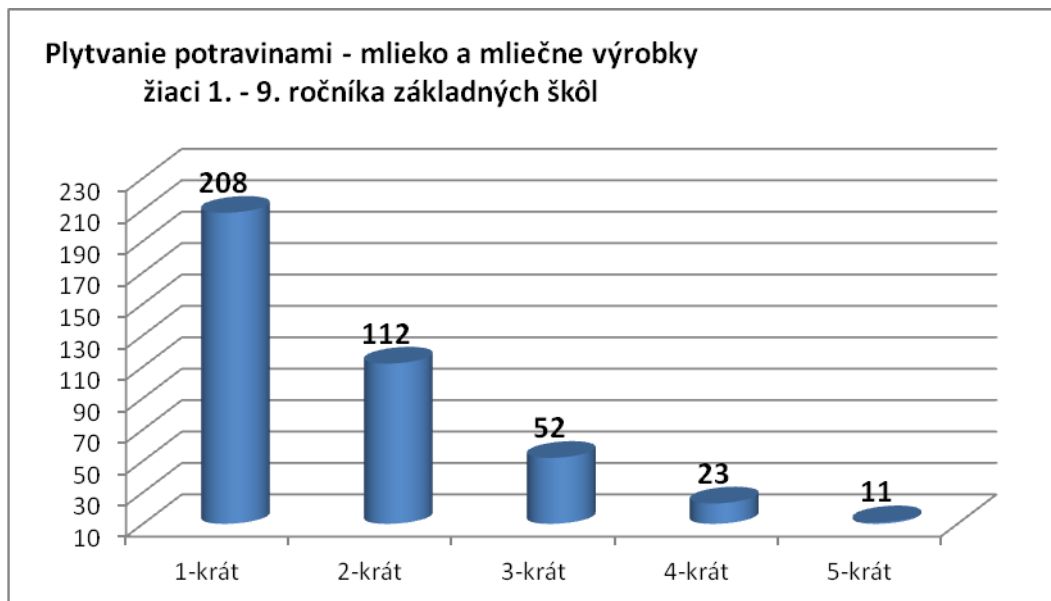
V sledovanom týždni vyhodilo mlieko a mliečne výrobky celkovo **406** žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl. Najviac mliekom a mliečnymi výrobkami plytvali žiaci 5. ročníka.

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni mlieko a mliečne výrobky 406 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje plytvanie 32,40%.

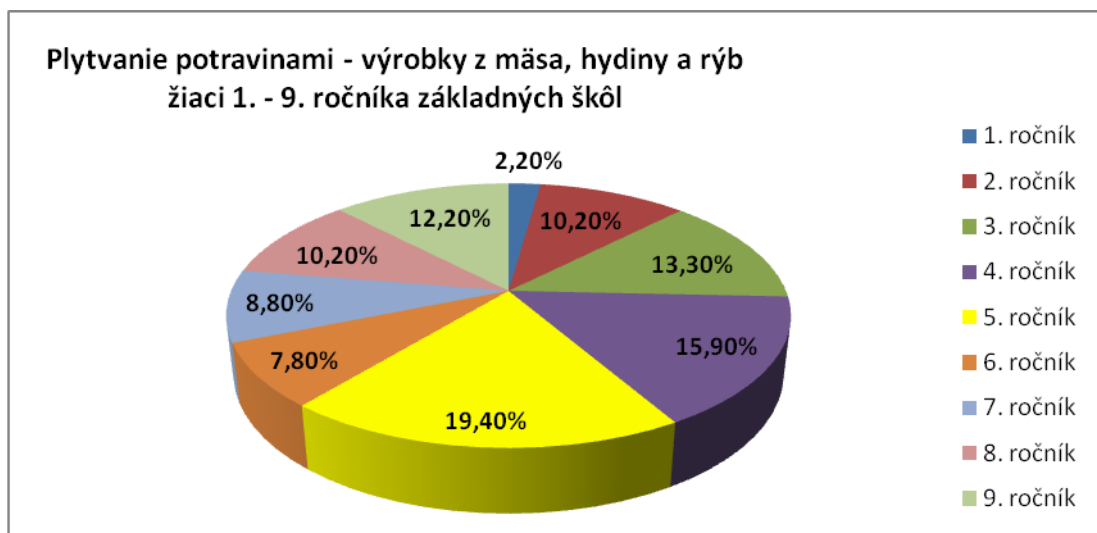
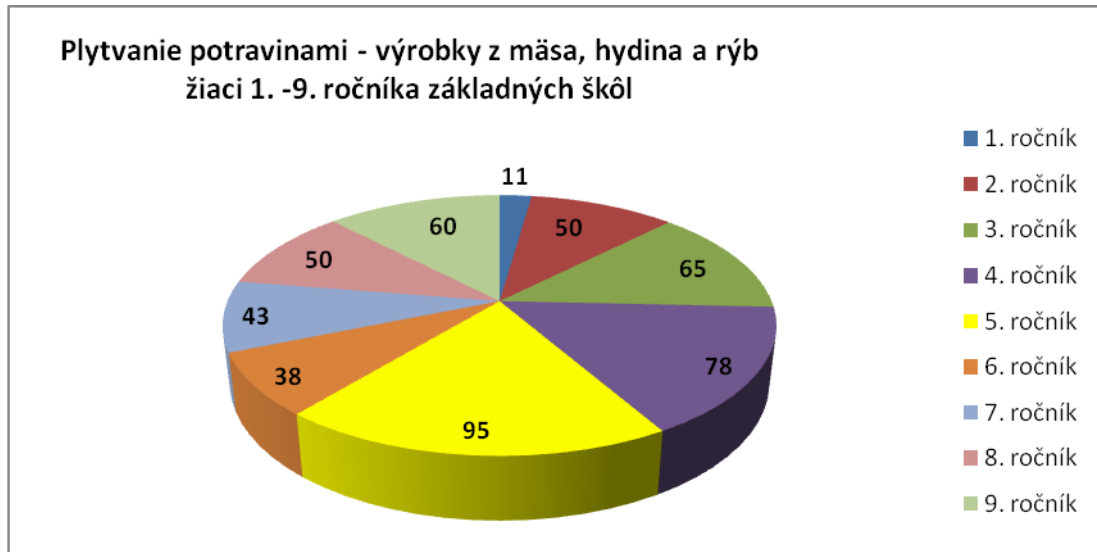

Počet žiakov 1. - 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili mlieko a mliečne výrobky.

Plytvanie potravinami - výrobky z mäsa, hydiny a rýb

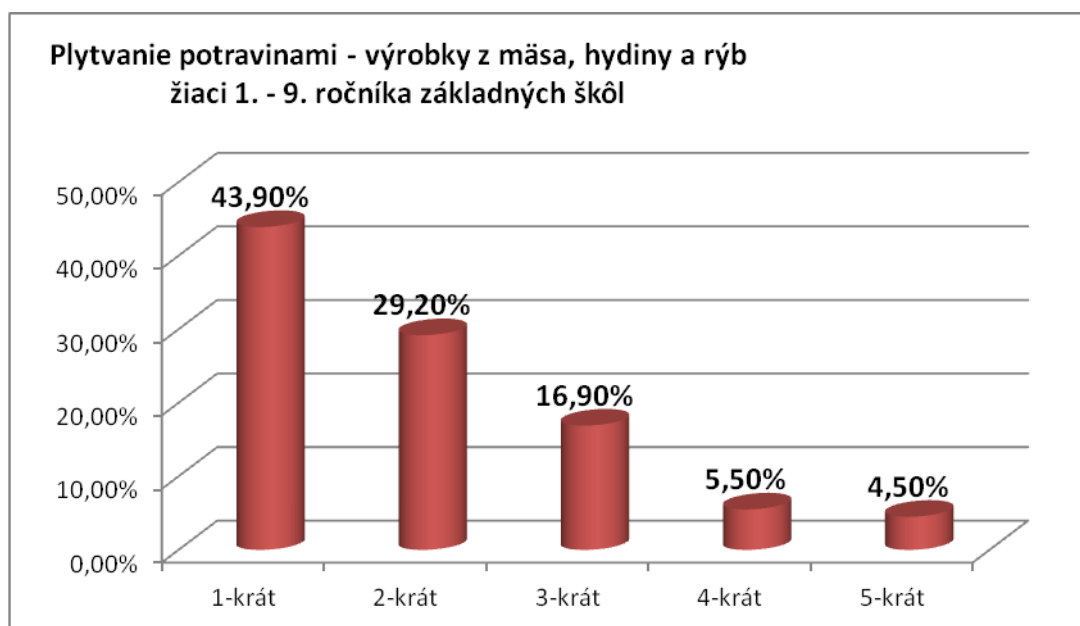
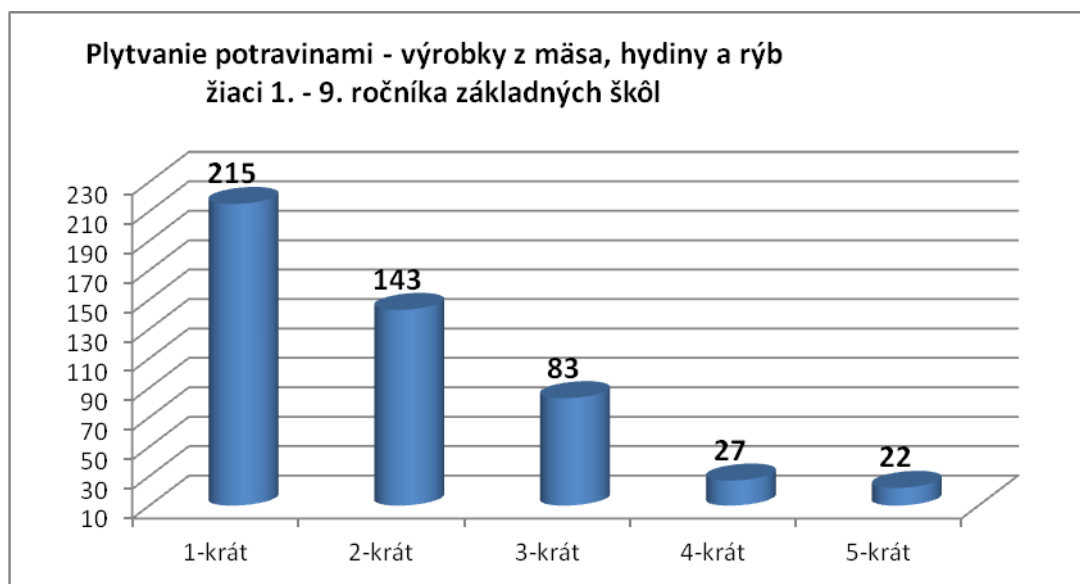
V sledovanom týždni vyhodilo výrobky z mäsa, hydiny a rýb celkovo **490** žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl. Najviac výrobkami plytvali žiaci 5. ročníka

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni výrobky z mäsa, hydiny a rýb 490 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje plytvanie 39,10%.

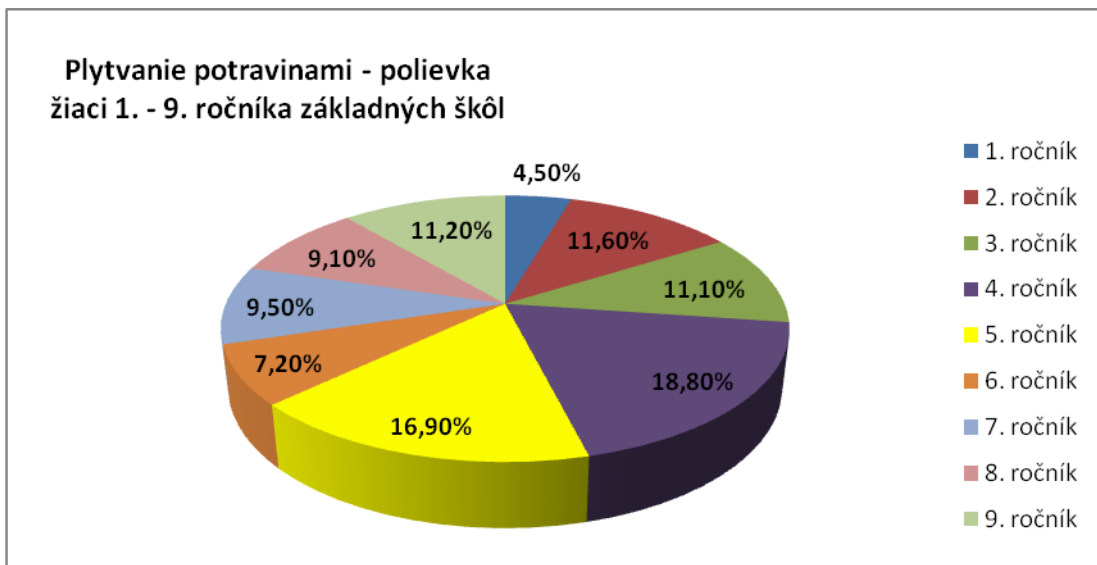
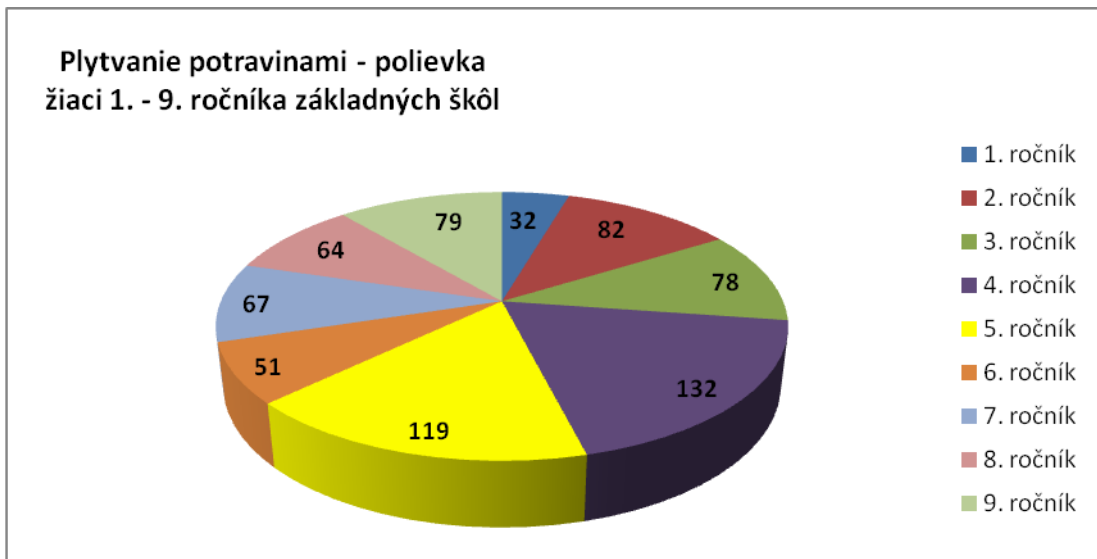

Počet žiakov 1. - 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili výrobky z mäsa, hydiny a rýb.

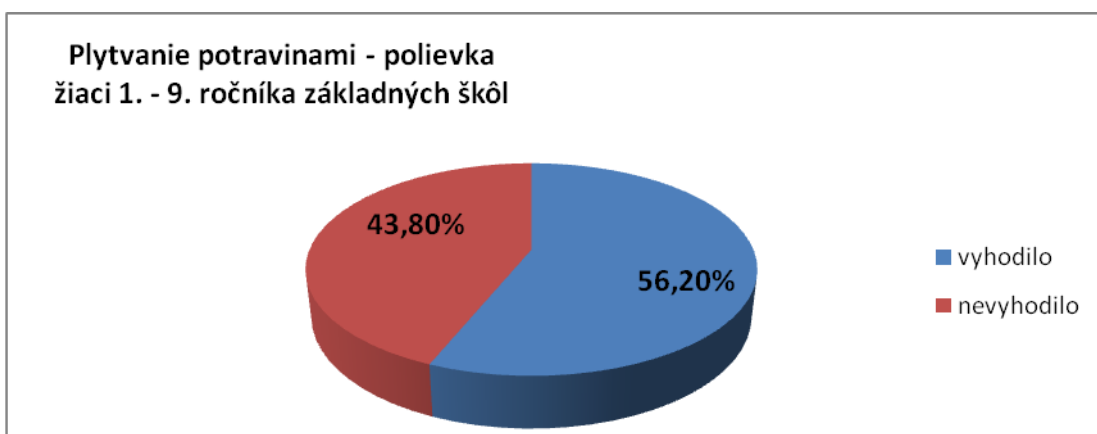

Plytvanie potravinami - varené jedlo - polievka

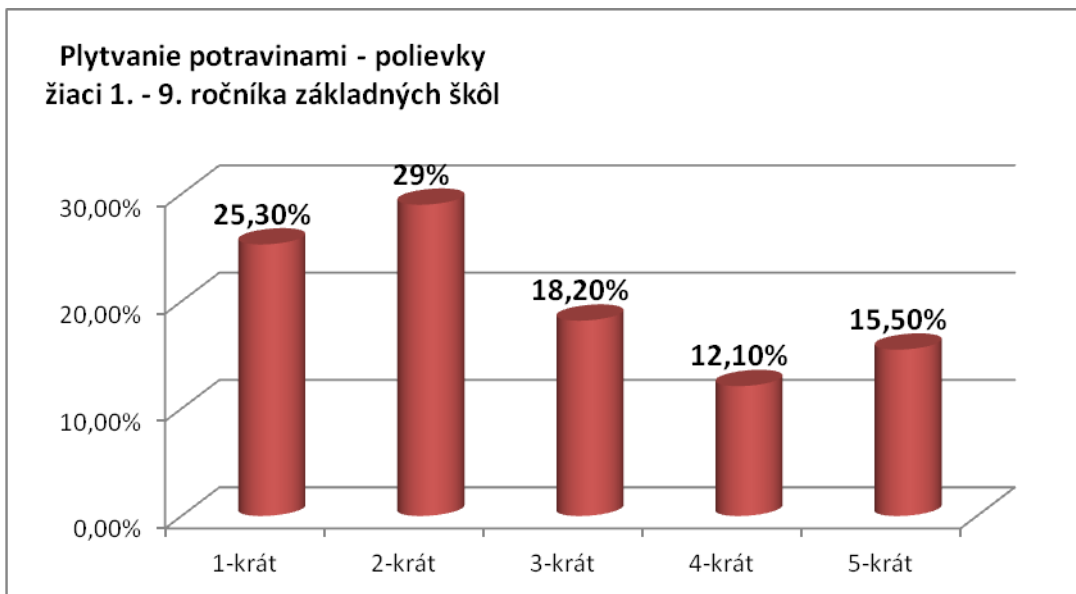
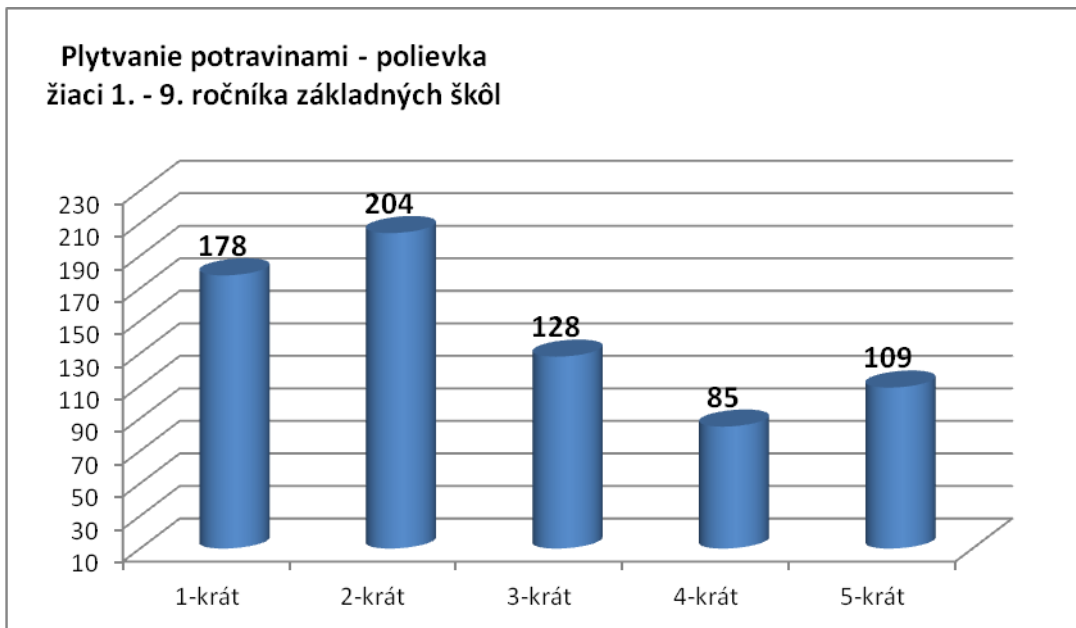
V danom týždni vyhodilo polievku celkovo **704** žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl. Najviac polievkou plytvali žiaci 4. ročníka

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni polievku 704 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje plytvanie 56,20%.

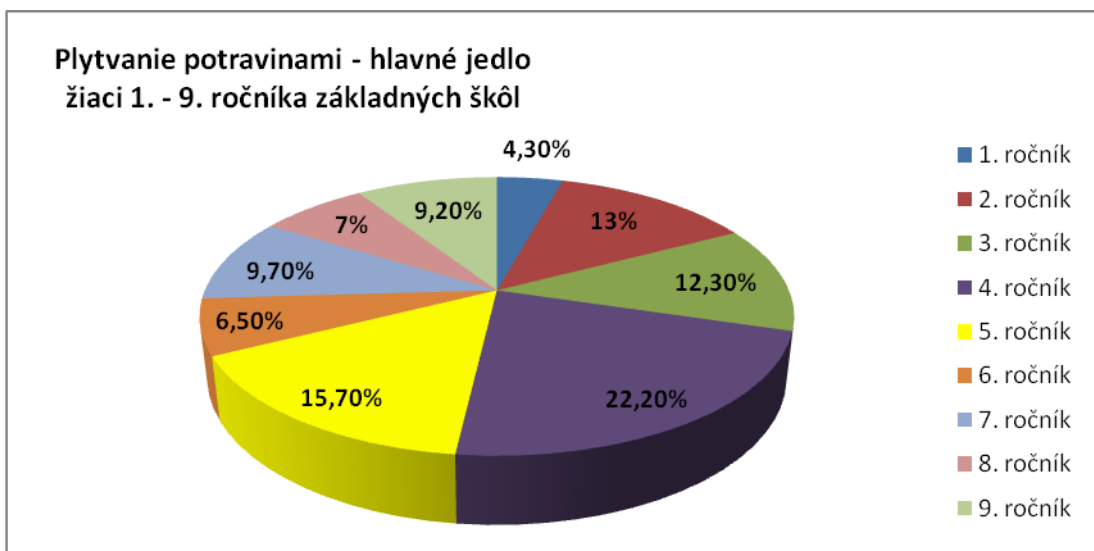
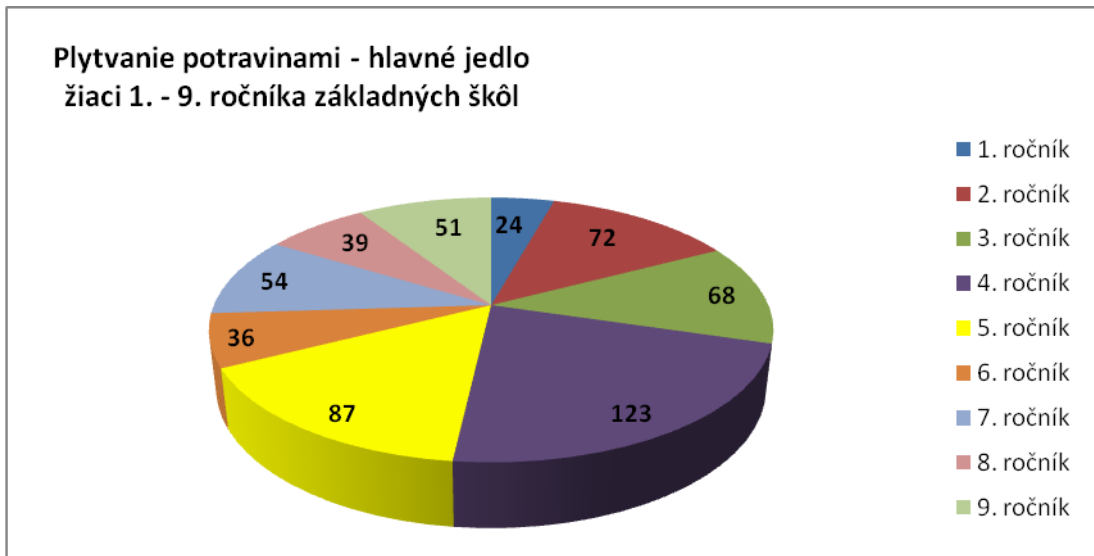

Počet žiakov 1. - 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili polievku.

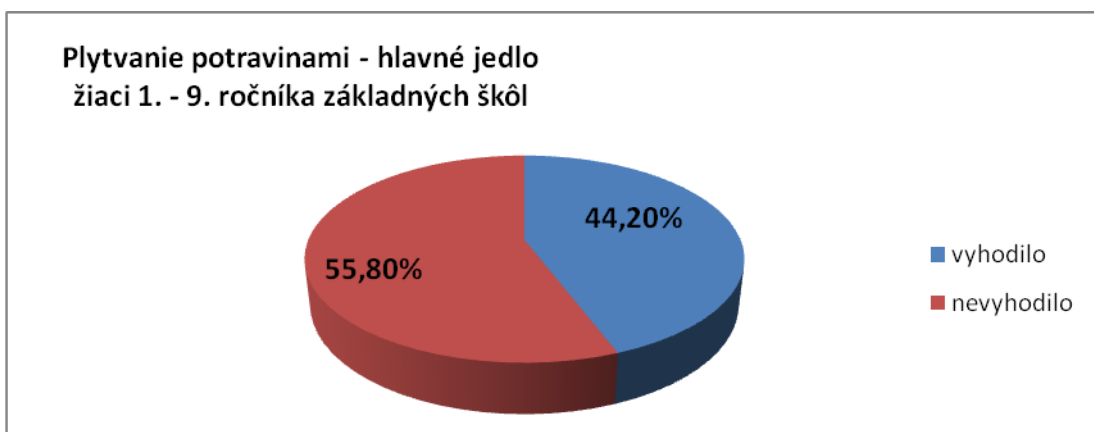

Plytvanie potravinami - varené jedlo - hlavné jedlo

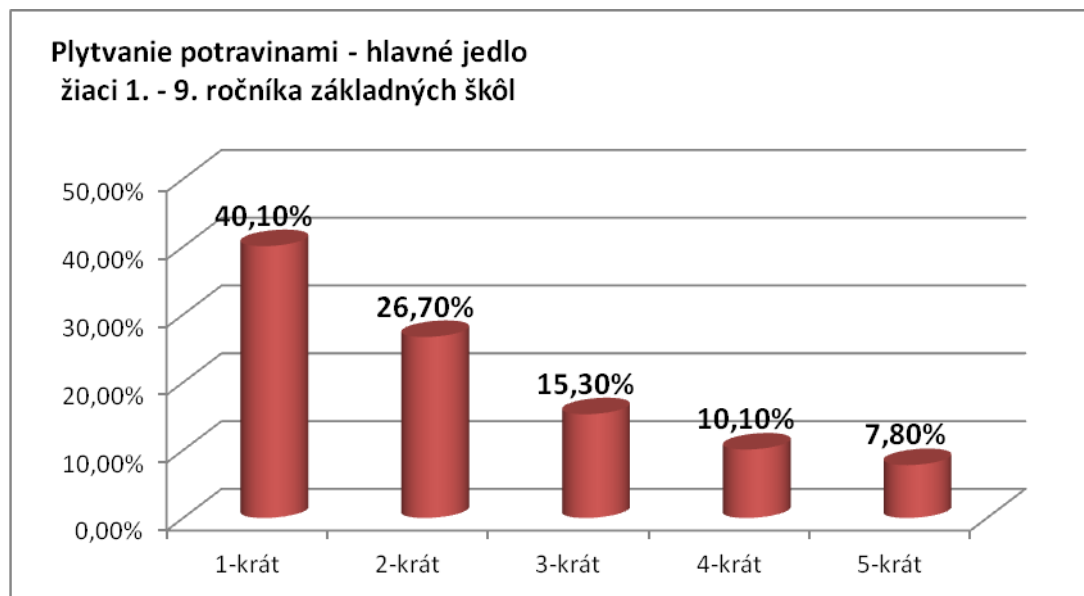
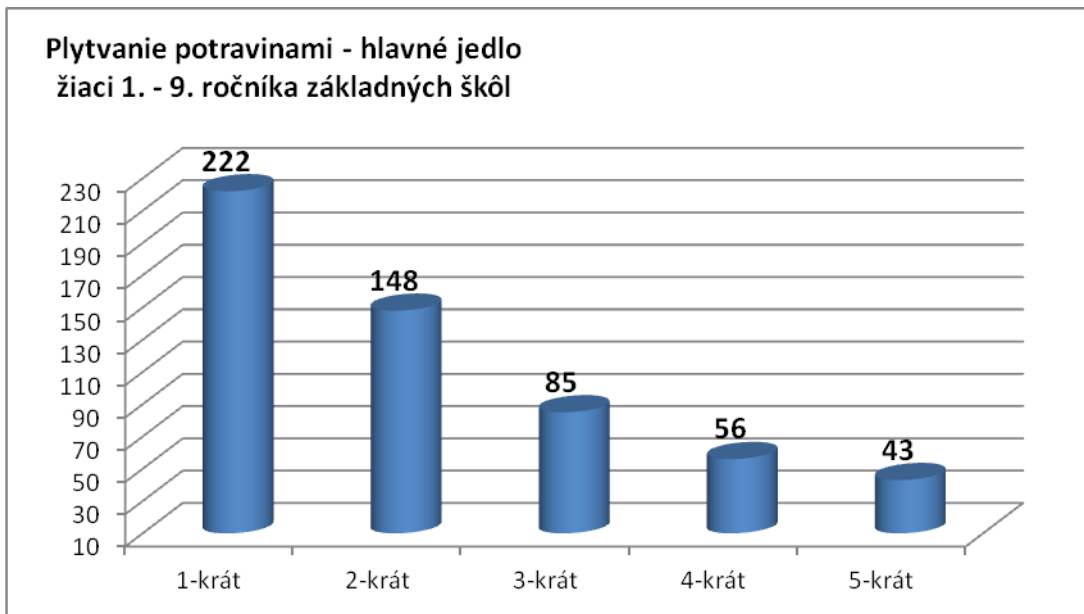
V sledovanom týždni vyhodilo hlavné jedlo celkovo 554 žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl. Najviac hlavným jedlom plytvali žiaci 4. ročníka.

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni polievku 554 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje plytvanie 44,20%.

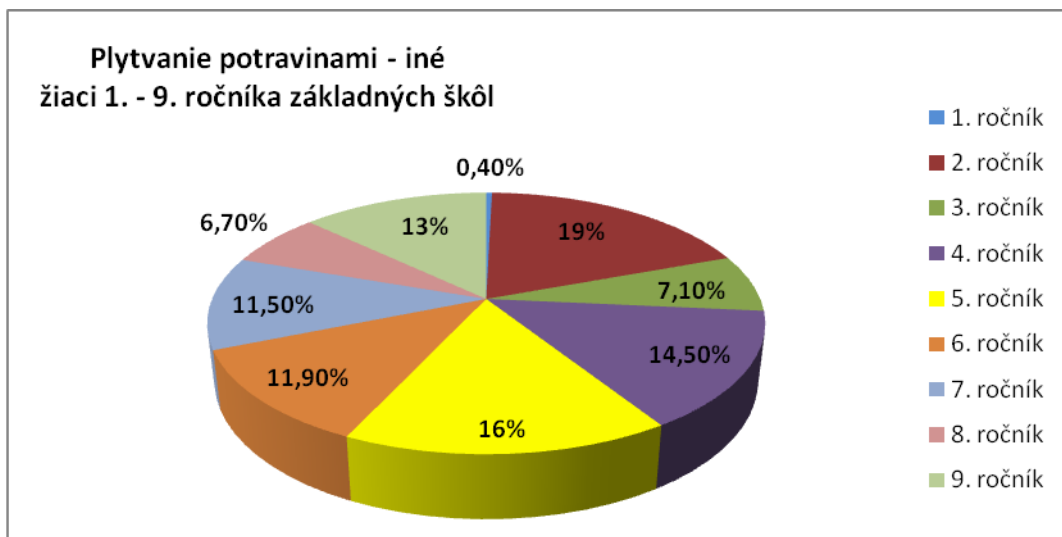
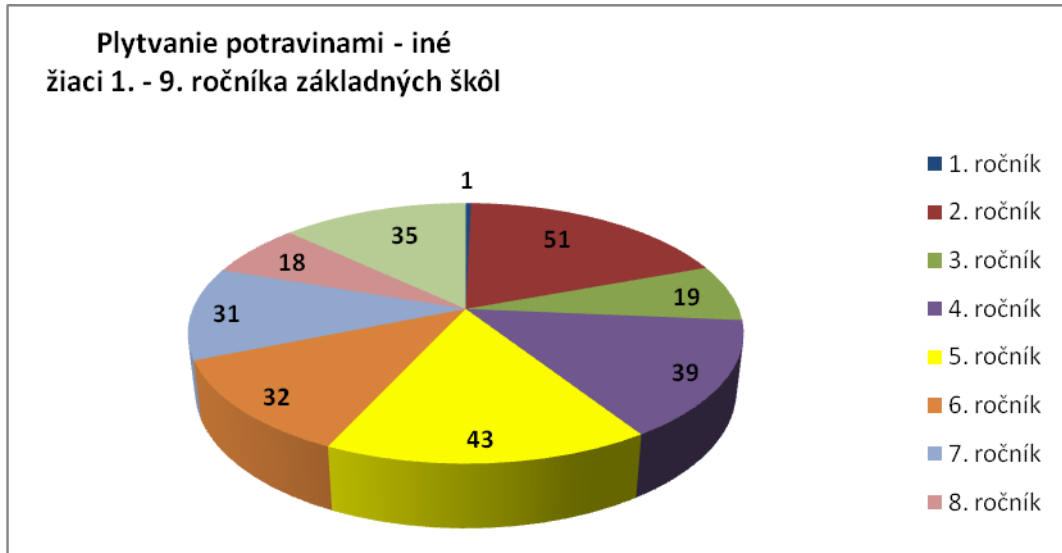

Počet žiakov 1. - 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili hlavné jedlo.

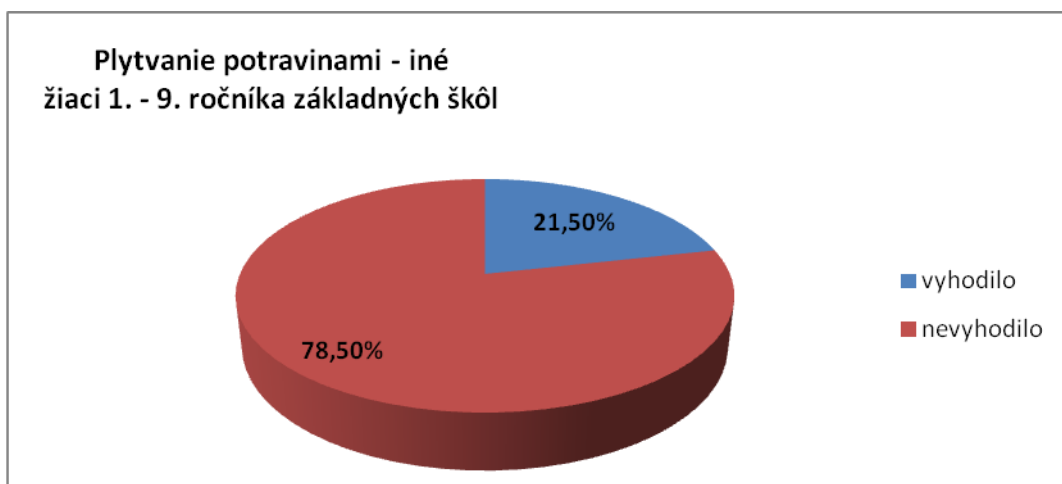

Plytvanie potravinami - iné

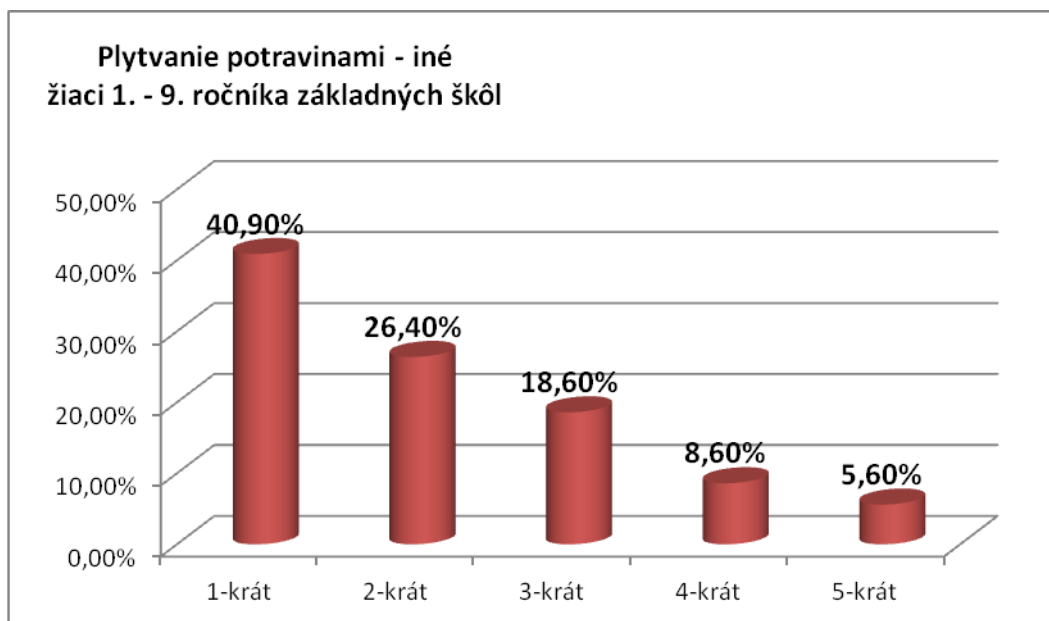
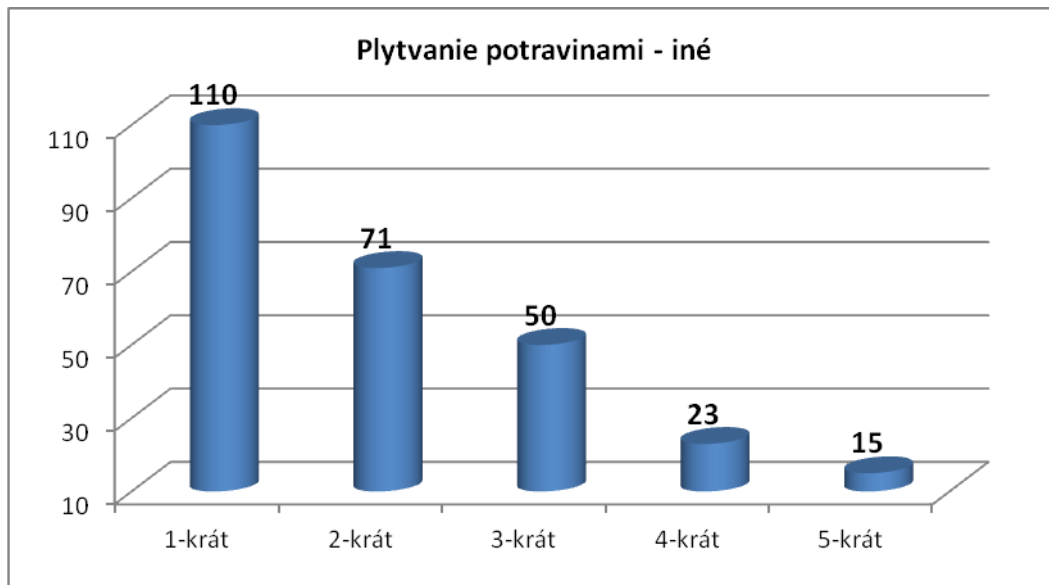
V sledovanom týždni vyhodilo iné potraviny celkovo **269** žiakov 1. - 9. ročníka základných škôl. Najviac inými potravinami plytvali žiaci 5. ročníka.

Z celkového počtu 1253 žiakov vyhodilo v danom týždni polievku 554 žiakov 1. - 9. ročníka, čo predstavuje plytvanie 44,20%.

Počet žiakov 1. - 9. ročníka, ktorí v danom týždni 1-krát až 5-krát vyhodili iné potraviny.

Z prieskumu vyplýva, že plytvanie potravinami je najväčším problémom u žiakov piateho ročníka. Ako bolo zistené, žiaci základných škôl zapojených do prieskumu, najviac vyhadzovali varené jedlo – polievku, celkovo až 704 žiakov uviedlo, že počas sledovaného týždňa aspoň raz vyhodili polievku. Najmenej boli vyhadzované iné potraviny, ktoré vyhodilo 269 žiakov.

V prieskume plytvania potravinami bol prostredníctvom záznamníkov zisťovaný aj prínos jednotlivých žiakov pre obmedzenie plytvania potravinami v domácnostiach.

Podľa označených vyjadrení v záznamníkoch 600 žiakov (z toho 304 chlapcov a 296 dievčat) plánuje, čo bude počas týždňa jesť, nakupuje len to, čo má na zozname a dáva prednosť váženému ovociu a zelenine.

722 žiakov (z toho 362 chlapcov a 360 dievčat) v záznamníkoch označilo, že si všimajú dátum spotreby a dátum minimálnej trvanlivosti, poznajú rozdiel medzi nimi a potraviny s krátkym dátumom spotreby nakupujú len na okamžitú spotrebu.

Potraviny správne skladuje a na obale podmienky skladovania číta 704 žiakov (z toho 354 chlapcov a 350 dievčat), staršie potraviny skladuje v prednej časti chladničky a potraviny práve nakúpené s dlhšou trvanlivosťou umiestňuje do zadnej časti chladničky 442 žiakov (z toho 234 chlapcov a 208 dievčat).

Na tanier si menšie porcie nakladá 1050 žiakov (z toho 508 chlapcov a 542 dievčat) a spôsoby na zužitkovanie zvyškov jedál vymýšľa 692 žiakov (z toho 352 chlapcov a 340 dievčat).

Okrem vyplňovania záznamníkov bolo úlohou žiakov zapojených do prieskumu pod vedením triednych učiteľov prediskutovať v triednom kolektíve výsledky triednych záznamníkov a vypracovať „Návrh riešení na zníženie množstva vyhodnených potravín pre svoju triedu a pre celú školu“.

Uvádzame návrhy žiakov zapojených do prieskumu plytvania potravinami, ktoré sú iné, ako boli návrhy na zníženie množstva vyhodnených potravín uvedené v záznamníkoch plytvania potravinami.

- Urobiť na školách prieskum a zistiť, čo žiakom chutí, v školskej jedálni rozšíriť výber jedál a umožniť žiakom, aby si deň vopred vybrali, čo budú mať druhý deň na obed, jedlo pre spestrenie ochucovať bylinkami a naaranžovať ho na tanier tak, aby sa žiakom páčilo.
- Nezjedené jedlo odnieť bezdomovcom, ponúknuť kamarátom, deťom zo sociálne slabších rodín, prípadne desiatu, na ktorú nemáme chuť, vymeniť so spolužiakom, alebo pri jej príprave pomáhať rodičom a tak mať v nej to, čo máme radi a na čo máme chuť.
- Nezjedené jedlo odnieť zvieratám do útulkov, vziať domov pre domáce zvieratá, prípadne kúpiť školské prasa alebo psa a dávať im zvyšky nedojedených jedál.
- Nejesť pred jedlom sladkosti, naučiť sa pripravovať zaujímavé jedlá z potravín, ktoré sme nedojedli, alebo ktorým končí doba trvanlivosti.
- Na triednických hodinách alebo na hodinách biológie informovať žiakov o problematike plytvania potravinami, rozprávať sa o zdravom jedle, o nedostatku jedla v rozvojových krajinách, vymyslieť na školách súťaže súvisiace so znižovaním plytvania potravinami.
- Zriadiť na škole kompostér, z ktorého by sa hnojivo využívalo na hnojenie školskej záhrady.

Štatistiku spracovala: Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora a Centrum rozvoja znalostí o potravinách n.o., november 2014, Bratislava